

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»

(для студентів 2 курсу денної форми навчання
напряму підготовки б. 030504 – «Економіка підприємства»)

Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародна економіка» (для студентів 2 курсу денної форми навчання напряму підготовки 6. 030504 – «Економіка підприємства») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Н. В. Можайкіна. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 32 с.

Укладач: Н. В. Можайкіна

Рецензент: к.е.н І. А. Островський

Рекомендовано кафедрою економічної теорії, протокол засідання № 8 від 5.03.2012 р.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни	5
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни	5
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги	6
1.4. Рекомендована основна навчальна література	7
1.5. Анотації програми навчальної дисципліни	7
2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
2.1. Структура навчальної дисципліни й розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи.....	9
2.2. Зміст дисципліни.....	9
2.3. Засоби контролю та структура залікового кредиту.....	18
2.4. Інформаційно-методичне забезпечення	18
3. ЗАСОБИ КОНТРОЛЮ ТА СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ.....	20
3.1. Види та засоби контролю.....	20
3.2. Методи й критерії оцінювання знань.....	20
4. ІНФОРМАЦІЙНО – МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	30

ВСТУП

Перехід України до ринкової економіки відкритого типу та інтеграції в світовий економічний простір в умовах глобалізації вимагає удосконалення якості підготовки висококваліфікованих спеціалістів. Серед дисциплін, формуючих систему економічного знання велике значення має міжнародна економіка.

Курс міжнародної економіки є загальноосвітньою економічною дисципліною, яка дозволяє вивчати основні процеси та явища економічного життя усього світового співтовариства і зрозуміти основні тенденції світового розвитку в господарській сфері. Оволодіння курсом міжнародної економіки створює основу для розуміння основних напрямів міжнародних відносин, відповідності національної економічної політики та міжнародної стратегії господарюючих суб'єктів існуючим реаліям господарського життя.

Курс «Міжнародна економіка» є нормативним і складений відповідно до місця та значення дисципліни за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою підготовки бакалаврів за спеціальностями 6.030504 – «Економіка підприємства».

Участь нашої держави в Болонському процесі обумовлює впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу, що є нашим національним варіантом ECTS. Виходячи з кредитно-модульної системи організації навчального процесу, 12 тем зведені в три змістових модуля (далі ЗМ) з відповідними поточним і підсумковим контролем.

Програма навчальної дисципліни складена на основі:

- ГСВОУ ОКХ бакалавра напрямку підготовки 0501–«Економіка і підприємництво» 2004 р.;
- ГСВО ОПП підготовки бакалавра за спеціальностями напрямку 0501–«Економіка і підприємництво» 2006 р.
- СВО ХНАМГ Навчальні плани підготовки бакалаврів напрямів підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» від 30.08.2007р.

Програма ухвалена на засіданні кафедри економічної теорії ХНАМГ (протокол №1 від 30.08.2006 р.).

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни

1.1.1. Метою вивчення дисципліни є формування системи знань з міжнародної економіки, умов, форм, методів і основного інструментарію міжнародної економічної діяльності.

Завдання вивчення курсу спрямовані на формування у студентів знань щодо: визначення сутності міжнародної економіки, її значення та еволюції формування; вивчення проблем міжнародної економіки як частини теорії ринкової економіки, що вивчає закономірності міждержавного руху товарів і чинників виробництва, особливості взаємодії національних економік та світового господарства в цілому, їх функціонування та регулювання в умовах глобалізації фінансових ринків; уміння творчо аналізувати стан системи світогосподарських відносин, визначати проблеми і тенденції їх розвитку; використовувати одержані знання як в Україні, так і за її межами, виходячи з цілей її інтеграції в сучасну систему світогосподарських зв'язків.

1.1.2. Предметом навчального курсу дисципліни є система міжнародних мікро- і макроекономічних відносин, що виходять за національні межі в процесі інтернаціоналізації та глобалізації.

1.1.3. Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки бакалавра

Дисципліни, що передують вивченню даної дисципліни	Дисципліни, вивчення яких спирається на дану дисципліну
1) Політична економія;	1) Національна економіка;
2) Мікроекономіка;	2) Регіональна економіка;
3) Макроекономіка;	3) Фінанси;
4) Історія економіки та економічної думки	4) Маркетинг;
	5) Менеджмент

Складовими вивчення міжнародної економіки є: міжнародний поділ праці; інтернаціоналізація та глобалізація; міжнародна інтеграція; міжнародна торгівля товарами та послугами; інвестиції та міжнародне виробництво; міжнародні науково-технічні відносини; міжнародна міграція робочої сили; світова валютна система і міжнародні валютно-фінансові відносини; міжнародні валютно-кредитні відносини і рух міжнародного капіталу; глобальні проблеми МЄВ; проблеми інтеграції України у світогосподарські зв'язки.

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль	<u>МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА</u>	<u>(4,0 / 144)</u>
	(назва модулю)	(кількість кредитів/ годин)

Змістові модулі (ЗМ):

ЗМ 1.	<u>Теоретичні основи міжнародної економіки.</u>	<u>1,0/36</u>
--------------	--	----------------------

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

1.1. Міжнародна економічна система.

1.2. Міжнародна економічна діяльність. Середовище міжнародної економічної діяльності.

ЗМ 2. Форми міжнародного співробітництва 1,5/54)

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

- 2.1. Світовий ринок товарів і послуг.
- 2.2. Інвестиції та міжнародне виробництво.
- 2.3. Міжнародний кредит.
- 2.4. Міжнародний науково-технологічний обмін
- 2.5. Світовий ринок праці. Міжнародна трудова міграція.

ЗМ 3. Міжнародна економічна система, її складові елементи та тенденції розвитку 1,5/54)

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

- 3.1. Міжнародна валютно-фінансова система. Світова валютна система. Світовий фінансовий ринок.
- 3.2. Міжнародні розрахунки. Платіжний баланс та макроекономічна рівновага.
- 3.3. Міжнародна регіональна інтеграція.
- 3.4. Глобалізація економічного розвитку.
- 3.5. Інтеграція України у світову економіку.

1.3. Освітньо –кваліфікаційні вимоги

Вміння та знання (за рівнями сформованості)	Сфери діяльності (виробнича, соціально-виробнича, соціально-побутова)	Функції діяльності у виробничій сфері (проектувальна, організаційна, управлінська, виконавська, технічна, інші)
Репродуктивний рівень Проникати в сутність явищ і процесів реального світу, свідомо використовувати наукові знання в пізнавальній та професійній діяльності	Виробнича	Організаційна
Орієнтуватись у глобальних проблемах економічного розвитку світових господарських зв'язків, інтеграції України у систему міжнародного поділу праці	Виробнича	Організаційна
Алгоритмічний рівень Захищати інтереси держави, поєднувати суспільні, колективні та індивідуальні інтереси	Виробнича	Організаційна
Евристичний рівень Ураховувати соціальні аспекти впливу рішень, що приймаються, на співробітників, споживачів, місцеві спільноти	Соціально-виробнича	Аналітична

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. Міжнародна економіка: Навч.-метод. Посібник для самост. вивч. дисц. / За ред. проф. А.М. Поручника. – К.: КНЕУ, 2005. – 160 с.
2. Міжнародна економіка: Підручник / А.П. Румянцев, Г.Н. Климко, В.В. Рокоча та ін., За ред. А.П. Румянцева. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2004. – 449 с.
3. Киреев А. Международная экономика: В 2-х ч. - М.: Международные отношения, 2001.
4. Козак Ю.Г., Ковалевський В.В., Ржепішевський К.І. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях: Навчальний посібник. – Київ: “Центр навчальної літератури”, 2004. – 676 с.
5. Козик В.В., Панкова Л.А., Даниленко Н.Б. Міжнародні економічні відносини: Навч. посібник/ 3-є вид. - К., 2002.
6. Світова економіка: Підручник /А.С. Філіпченко, В.С. Будкін, О.І. Рогач та ін. - К.: Либідь, 2007. – 640 с.
7. Липов В.В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини. Модуль 1. Світова система господарювання. Навчально-практичний посібник. – К.: “Видавничий дім “Професіонал”, 2008. – 368 -с.
8. Липов В.В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини. Модуль II. Міжнародні ринки та форми міжнародної взаємодії. Навчально-практичний посібник. – К.: “Видавничий дім “Професіонал”, 2008. – 368 -с.
9. Міжнародна економіка: Тексти лекцій (для студентів усіх форм навчання спец. 6.050100 "Облік і аудит", "Економіка підприємства"). Авт. Данильченко Є.П., Островський І.А., Шекшуєв О.А. – Харків: ХНАМГ, 2007 – 86 с.
10. Міжнародна економіка (Методичні вказівки до організації самостійної роботи студентів усіх форм навчання за спеціальностями 6.050100 – “Облік і аудит” і “Економіка підприємства”). Укл. Данильченко Є.П., Островський І.А., Шекшуєв О.А. - Харків: ХДАМГ, 2007 – 67 с.

1.5. Анотація програми навчальної дисципліни

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

Мета вивчення: формування теоретичних знань, умінь та практичних навичок у галузі міжнародної економіки, форм, методів та механізмів реалізації міжнародних економічних відносин

Предмет дисципліни: система міжнародних економічних відносин, що складаються між національними економіками країн світу в умовах глобалізації

Змістові модулі: теоретичні основи міжнародної економіки; форми міжнародного співробітництва; міжнародна економічна система, її складові елементи та тенденції розвитку

INTERNATIONAL ECONOMY

The purpose of study: forming of theoretical knowledge, abilities and practical skills in the sphere of international economy, forms, methods and mechanisms of international economic relations realization

The subject matter: the system of international economic relations between the world countries national economies in globalization conditions

Content modules: the theoretical bases of international economy; international cooperation forms; international economic system, its component elements and development tendencies

МЕЖДУНАРОДНАЯ ЭКОНОМИКА

Цель изучения: формирование теоретических знаний, умений и практических навыков в сфере международной экономики, форм, методов и механизмов реализации международных экономических отношений.

Предмет дисциплины: система международных экономических отношений, которые складываются между национальными экономиками стран мира в условиях глобализации.

Модули содержания: теоретические основы международной экономики; формы международного сотрудничества; международная экономическая система, ее составляющие элементы и тенденции развития.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Структура навчальної дисципліни й розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи

2.1.1. Структура навчальної дисципліни

Призначення: підготовка бакалавра	Напря́м, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів , відповідно ECTS – 4,0 Модулів – 1 Змістових модулів – 3 Загальна кількість годин – 144	Напрями підготовки – 6.030504 - «Економіка підприємства» (ЕП) Освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр	Нормативна Рік підготовки – другий Триместри – шостий Аудиторні заняття (годин): Лекції – 22 Практичні – 33 Самостійна робота – 86 Підсумковий контроль - 3 Від підсумкового контролю – екзамен
Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять і поза аудиторної роботи становить 38% до 62%		

2.1.2. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи

(за робочими навчальними планами денної форми навчання)

Напря́м (шифр, аббревіатура)	Всього, кредит / годин	Триместр(и)	Години											Екзамен (триместр)	Поточно-модульний контроль (триместр)
			Заняття з викладачем												
			Аудиторні	У тому числі			Індивідуальна робота	Підсумковий контроль	У тому числі						
				Лекції	Практичні, семінари	Лабораторні			Самостійна робота	Контр. роб.	КП/КР	РГР			
6.030504 ЕП	4,0/144	6	55	22	33	-	-	3	86	-	-	-	6	-	

2.2. Зміст дисципліни

2.2.1. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль: Міжнародна економіка

(4,0/144)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ 1,0/36

Тема 1. Міжнародна економічна система

1.1 Основні етапи еволюції і становлення міжнародної економічної системи

Передумови зародження та формування світового капіталістичного ринку. Внутрішній ринок. Національний ринок. Міжнародний ринок. Світовий

ринок. Формування системи всесвітнього господарства. Сутність міжнародних економічних відносин та їх форми. Характерні ознаки всесвітнього господарства. Основні суб'єкти світового господарства (національні економіки, ТНК, інтеграційні об'єднання, міжнародні економічні організації). Становлення міжнародної економічної системи. Ознаки міжнародної економічної системи.

1.2 Система міжнародного поділу праці – передумова становлення економічної системи та розвитку міжнародної економічної діяльності

Міжнародний поділ факторів виробництва. Класифікація факторів виробництва по походженню (основні та розвинені) та по ступеню спеціалізації (загальні та спеціальні). Міжнародна мобільність факторів виробництва. Теоретичні основи міжнародного поділу праці. Суспільний поділ праці (загальний, частковий, одиничний). Міжнародний поділ праці (МПП). Основні фактори та показники його розвитку. Форми, типи та види міжнародного поділу праці. Міжнародна економічна спеціалізація та міжнародна виробнича кооперація. Інтернаціоналізація виробництва. Інтернаціоналізація господарської діяльності. Глобалізація.

Тема 2. Міжнародна економічна діяльність. Середовище міжнародної економічної діяльності

2.1. Поглиблення інтернаціоналізації господарської діяльності.

Етапи розвитку інтернаціоналізації господарської діяльності (I етап – проста кооперація, II етап – складна кооперація, III етап – набуває комплексного характеру – охоплює усі підсистеми господарства). Системоутворюючі фактори в міжнародній економічній системі (НТР та інформаційно-інтелектуальна домінанта, інтернаціоналізація та глобалізація господарської діяльності, ринкові та фінансові інструменти). Інтенсифікація інтеграційних процесів. Глобальний характер сучасних економічних процесів. Форми прояву глобалізації.

2.2 Основні напрями міжнародної економічної діяльності.

Міжнародна науково-технологічна сфера. Система міжнародного виробництва (міжнародна спеціалізація та кооперування виробництва, спільна інвестиційна діяльність й спільне підприємництво) та роль в її розвитку ТНК, спільних підприємств, вільних економічних (експортних) зон. Світовий ринок і міжнародна торгівля. Міжнародна валютно-фінансова система.

2.3 Країни в міжнародній економіці та показники, що їх характеризують

Структура економіки та сектори економічної діяльності (реальний, бюджетний, фінансовий, зовнішній). Система національних рахунків (СНР). Інституційна одиниця в СНР. Рівень економічного розвитку країни та її участь в міжнародній економічній діяльності. Показники рівня економічного розвитку країн. Класифікації країн в міжнародній економіці (розвинені країни, розвиваючі, країни з перехідною економікою; країни з відкритою чи закритою економікою). Показники залучення національної економіки у світову економіку та МЄВ.

2.4 Середовище розвитку міжнародної економічної діяльності

Сутність, фактори та структура міжнародного економічного середовища. Внутрішнє середовище. Класифікація зовнішнього середовища (за критерієм

характеру впливу: прямої, непрямої дії та сфер впливу: економіко-технологічне, природно-географічне, політико-правове, соціокультурне). Елементи інфраструктури МЕН.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ФОРМИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА (1,5/54)

Тема 3. Світовий ринок товарів і послуг

3.1 Основні теорії міжнародної торгівлі

Класичні теорії міжнародної торгівлі. Меркантилізм. Класична школа: теорія абсолютних переваг (А.Сміт), порівняльних переваг (Д. Рікардо). Неокласична школа: співвідношення факторів виробництва (Е.Хекшер, Б.Олін), вирівнювання цін на фактори виробництва (П. Самуельсон), парадокс В.Леонтьєва. Альтернативні теорії: ефект масштабу виробництва (П. Кругман, К. Ланкастер), життєвого циклу продукту (Р.Вернон), подібності країн або попиту, що перетинається (С. Ліндер), конкурентних переваг (М. Портер).

3.2 Сутність міжнародної торгівлі, її динаміка та структура

Поняття зовнішньої, міжнародної та світової торгівлі. Об'єм, динаміка та структура МТ (соціально-економічна, регіональна, товарна, інституціональна (організаційна)).

3.3 Система показників розвитку міжнародної торгівлі

Абсолютні показники: експорт (реекспорт), імпорт (реімпорт), зовнішньоторговельний обіг. Результативні показники: сальдо торговельного балансу, індекс концентрації експорту (індекс Хіршмана), коефіцієнт імпортової залежності країни. Структурні показники: товарна структура експорту та імпорту, регіональна структура експорту та імпорту. Показники динаміки. Показники інтенсивності: експортна квота, імпортна квота, зовнішньоторговельна квота.

3.4 Види, форми та методи міжнародної торгівлі

Види МТ: послугами та товарами (сировинними товарами, напівфабрикатами, готовою промисловою продукцією). Форми МТ за специфікою регулювання (звичайна, за режимом найбільшого сприяння, преференційна, дискримінаційна), за специфікою взаємодії суб'єктів (традиційна, торгівля за кооперацією, компенсаційна). Методи МТ: торгівля напряму, непряма торгівля (торгово-посередницькі фірми, організовані товарні ринки – біржі, тендери, аукціони ярмарки). Класифікація послуг. Масштаби міжнародної торгівлі послугами.

3.5 Регулювання міжнародної торгівлі

Система регулювання МТ: рівні (корпоративний, національний, міждержавний наднаціональний, глобальний) та засоби. Зовнішньоторговельна політика держави. Види зовнішньоторговельної політики (свобода торгівлі, протекціонізм, автаркія). Методи державного регулювання (тарифні, нетарифні). Митний тариф. Складові митно-тарифного регулювання. Мито. Класифікація ставок мита. Нетарифні методи регулювання (кількісні, скриті, фінансові). Некономічні методи регулювання (торгові договори, правові режими). Міжнародні організації, що регулюють МТ: світова організація

торгівлі (COT), конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), Міжнародний торговий центр (ЮНКТАД/COT- МТЦ), Міжнародна торгова палата (МТП).

Тема 4. Інвестиції та міжнародне виробництво

4.1 Міжнародні інвестиції та міжнародний рух капіталу.

Теоретичні основи міжнародного руху капіталу. Форми міжнародного руху капіталу: за джерелами походження (державний, приватний, міжнародних організацій, змішаний); за характером використання (підприємницький, позичковий); за терміном вкладання (коротко-, середньо-, довгостроковий); за цілями організації (прямі іноземні інвестиції – ПІІ, портфельні інвестиції та інші). Функціональний розподіл міжнародного руху капіталу. Світовий ринок капіталу. Міжнародний грошовий. Міжнародний ринок кредиту. Міжнародний фондовий ринок.

4.2 Форми підприємств з іноземними інвестиціями. Причини експорту та імпорту іноземних інвестицій.

Міжнародна підприємства з іноземними інвестиціями. Состав прямих інвестицій. Форми підприємств з іноземними інвестиціями. Відділення. Дочірня компанія. Асоційована компанія. Причини прямих іноземних інвестицій (експорту та імпорту).

4.3 Основні сфери міжнародної інвестиційної діяльності та виробничого співробітництва

Міжнародна інвестиційна діяльність. Суб'єкти міжнародної інвестиційної діяльності. Інвестори (індивідуальні, інституціональні). Інвестиційний клімат. Причини міжнародної інвестиційної діяльності. Інтернаціоналізація виробництва. Міжнародне кооперування виробництва (МКВ). Міжнародне виробниче співробітництво. Рівні і сфери міжнародного співробітництва (мікрорівень, макрорівень). Роль транснаціональних компаній (ТНК) та фінансово-промислових груп (ФПГ) у розвитку міжнародного виробничого співробітництва. Особливості розвитку спільного підприємництва у сучасних умовах. Вільні економічні зони (ВЕЗ) як форма міжнародного виробничого співробітництва. Форми інвестиційно-інноваційної діяльності.

4.4. Портфельні закордонні інвестиції

Портфельні інвестиції. Види портфельних інвестицій. Акціонерні цінні папери. Боргові цінні папери: облігації, простий вексель, боргова розписка; інструментів грошового ринку: казначейські векселя, депозитні сертифікати, банківські акцепти; фінансових деривативів. Причини закордонних портфельних інвестицій.

Тема 5. Міжнародний кредит

5.1 Міжнародні кредитні відносини. Міжнародний кредит і його роль в міжнародній економіці.

Міжнародний кредит, його сутність та форми: грошова (авансовий капітал), виробнича, товарна, знову грошова з додатковою вартістю. Функції міжнародного кредиту. Фактори поширення міжнародних кредитних відносин.

Проблеми зовнішньої заборгованості. Зовнішній борг. Чинники, що зумовлюють виникнення проблем зовнішньої заборгованості.

5.2 Форми міжнародного кредиту

Міжнародні кредити за цільовим призначенням: зв'язані кредити (комерційні та інвестиційні) і фінансові кредити; за джерелом: внутрішні, зовнішні (іноземні) та змішані; за суб'єктами: приватні, урядові й кредити міжнародних фінансово-кредитних організацій; за формами кредитування: товарні й валютні. Валютно-фінансові умови операції міжнародного кредиту. Види міжнародних банків. Особливості розвитку міжнародного банківського кредиту.

5.3 Інструменти міжнародного кредитування

Торгові кредити. Займи. Валюта. Депозити. Інші активи та пасиви.

Тема 6. Міжнародний науково-технологічний обмін

6.1 Сутність та особливості міжнародного науково-технологічного співробітництва

Міжнародне науково-технічне співробітництво (МНТС). Характерні ознаки сучасних МНТС. Причини розвитку МНТС. Міжнародний обмін технологіями. Суб'єкти світового ринку технологій. Об'єкти світового ринку технологій. Технологія. Класифікація технологій (за видами: технологія товарів, технологія виробництва, технологія управління; за ступенем новизни: унікальні, прогресивні, традиційні, морально застарілі). Носії технологій: товари, фактори виробництва. Світовий ринок технологій. Модель технічного прогресу за Д.Хіксом. Модель технічного розриву М. Позера. Модель життєвого циклу товару Р.Вернона. Етапи процесу міжнародної передачі технологій. Переваги міжнародного технологічного обміну. Канали передачі технологій. Форми та засоби міжнародного науково-технічного обміну. Комерційний та некомерційний обмін.

6.2 Комерційний зміст науково-технічної діяльності

Правові форми захисту технологій (патент, ліцензія, копірайт, товарний знак). Форми передачі технологій: патентна угода, ліцензійна угода, ноу-хау, інжиніринг, франчайзинг. Міжнародні науково-технічні програми

6.3 Міжнародне регулювання МНТВ

Міжнародне регулювання МНТВ. Державне регулювання МНТВ. Органи експортного контролю. Система реєстрації патентів та товарних знаків. Причини введення державного регулювання МНТВ. Міжнародні організації, що регулюють технологічний обмін.

Тема 7. Світовий ринок праці. Міжнародна трудова міграція

7.1 Сутність міжнародної міграції робочої сили, її причини, види та фактори розвитку.

Міжнародна міграція робочої сили (МРС). Економічні та неекономічні причини міграції. Класифікація міграції за основними ознаками: за просторовим характером (внутрішня, зовнішня); за напрямком руху (еміграція, імміграція, рееміграція); за законністю перетинання кордонів (легальна,

нелегальна); за організаційною ознакою (добровільна, організована, примусова); за часом (остаточна, тимчасова, маятникова).

7.2 Форми і головні напрями сучасних міграційних потоків

Світовий (міжнародний) ринок праці. Фактори пропозиції. Фактори попиту. Вартість робочої сили. Функції світового ринку праці (СРП). Якісний склад (СРП). Кількісні показники СРП (абсолютні, економічні, результативні, структурні, динаміки, зіставлення). Міграційне сальдо. Напрямки міграційних потоків. Сучасні центри тяжіння робочої сили. Соціально-економічні наслідки міграції робочої сили для країн-експортерів (позитивні, негативні), для країн-імпортерів (позитивні, негативні).

7.3 Регулювання міжнародної міграції робочої сили

Рівні регулювання міжнародних міграційних процесів (міждержавний, наднаціональний, міжнародний, національний, корпоративний). Міграційна політика. Принципи міграційної політики. Державна (національна) міграційна політика. Регулювання еміграції та імміграції, стимулювання рееміграції. Імміграційні обмеження. Заходи міграційної політики щодо рееміграції. Міжнародні організації, які займаються регламентацією у сфері міжнародних трудових відносин і міграції.

7.4 Проблеми трудової міграції і ринку робочої сили в Україні

Основні чинники посилення міграційних процесів в Україні. Основні напрями міграції робочої сили для України. Законодавчі акти, що регулюють міграційну політику України.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА, ЇЇ СКЛАДОВІ ЕЛЕМЕНТИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ (1,5/54)

Тема 8. Міжнародна валютно-фінансова система. Світова валютна система. Світовий фінансовий ринок.

8.1 Міжнародна валютно-фінансова система

Міжнародна валютно-фінансова система. Валютні елементи системи. Фінансові елементи системи. Міжнародні розрахунки.

8.2 Світова валютна система

Валюта. Національна валюта. Іноземна валюта. Міжнародна валютна система. Функції валютної системи. Рівні функціонування валютної системи та їх взаємодія. Основні елементи валютної системи. Класифікація видів валют. Валютний курс. Режими валютного курсу. Фактори формування валютного курсу (економічні, політичні, психологічні). Конвертованість валюти. Резервна валюта. Валютний ринок. Функції валютного ринку. Основні учасники валютного ринку. Валютні операції. Види валютних операції. Елементи

валютної операції. Валютне регулювання. Інструменти валютного регулювання. Види валютної політики.

8.3 Етапи розвитку міжнародної валютної системи

Золотий стандарт. Основні ознаки системи золотого стандарту. Основні підетапи золотого стандарту. Золотозливковий стандарт. Золотомонетний стандарт. Золотодевизний стандарт (Генуезька конференція). Основні ознаки системи золотодевизного стандарту. Золотодоларовий стандарт. Бреттон-Вудська валютна система та її основні ознаки. Сучасна валютна система. Європейська валютна система.

8.4 Світовий фінансовий ринок

Міжнародні фінансові центри. Суб'єкти міжнародного фінансового ринку. Міжнародний ринок валют. Міжнародний кредитний ринок. Ринок цінних паперів. Ринок довгострокових цінних паперів - фондовий ринок. Ринок фінансових дериватів. Міжнародні організації з регулювання валютно-кредитних відносин.

Тема 9. Міжнародні розрахунки. Платіжний баланс та макроекономічна рівновага

9.1 Основні складові міжнародної платіжної системи

Міжнародні розрахункові відносини. Основні елементи міжнародної розрахункової операції. Форми розрахунку: недокументарні (векселем, чеком, картками, банківський переказ), документарні (інкасо, акредитив).

9.2 Платіжний баланс країни

Платіжний баланс країни. Функції платіжного балансу країни. Типи платіжного балансу країни. Складові платіжного балансу країни (розрахунковий, звітний). Складові платіжного балансу (актив, пасив). Структура платіжного балансу.

9.3 Фактори, що впливають на стан платіжного балансу та його регулювання

Темп інфляції. Реальний рівень зростання ВВП. Відсоткові ставки. Валютний курс "СПОТ". Умови рівноваги платіжного балансу країни: нульове сальдо, повна зайнятість в країні, відсутність серйозних обмежень щодо міжнародних операцій. Зв'язок платіжного балансу з позицією національної валюти.

Тема 10. Міжнародна регіональна інтеграція

10.1 Сутність міжнародної економічної інтеграції (MEI), фактори її розвитку

Міжнародна економічна інтеграція. Трактують сутності економічної інтеграції. Об'єктивні передумови розвитку MEI. Цілі і значення MEI. Фактори розвитку MEI.

10.2 *Основні ознаки, рівні і форми МЕІ*

Ознаки МЕІ. Рівні розвитку МЕІ: на рівні підприємств, фірм, ТНК; на рівні держав шляхом створення економічних та політичних умов для розвитку інтеграційних процесів; взаємодія партій, організацій соціальних груп, окремих громадян; створення інтеграційних угруповань країн з наддержавними органами управління. Етапи розвитку МЕІ: зона преференційної торгівлі; зона вільної торгівлі; митний союз; спільний ринок; економічний союз, повна інтеграція; політичний союз. Статичні та динамічні ефекти інтеграції.

10.3 *Основні сучасні інтеграційні угруповання країн та особливості розвитку європейської економічної інтеграції*

Особливість європейських інтеграційних процесів. Умови та передумови загальноєвропейської економічної інтеграції. Етапи створення Європейського Союзу. Регіональні інтеграційні об'єднання за рівнями інтеграції. Проблеми європейської інтеграції України. СНД. Чорноморське економічне співробітництво.

Тема 11. Глобалізація економічного розвитку

11.1 *Сутність та головні етапи економічної глобалізації.*

Економічне трактування глобалізації. Форми прояву глобалізації. Принципові ознаки глобалізації. Глобальна економіка. Головні індикатори, що демонструють найважливіші риси економічної глобалізації. Головні суб'єкти, що впливають на світогосподарські процеси. Підходи до періодизації економічної глобалізації.

11.2 *Особливості сучасної економічної глобалізації*

Сфери економічної глобалізації. Вплив глобалізації на національні економіки: позитивний та негативний аспекти. Необхідність створення нової системи регулювання глобального співробітництва. Основні напрямки співпраці для вирішення негативних наслідків глобалізації.

Тема 12. Інтеграція України у світову економіку

12.1 *Проблеми та перспективи України на тлі сучасних світових інтеграційних процесів*

Модель бігравітаційної інтеграції вітчизняної економіки. Можливі напрямки ефективної адаптації України до міжнародного поділу праці.

12.2 *Передумови входження України до світового економічного простору та сучасна зовнішньоекономічна політика України*

Передумови інтеграції: економічні, політико-правові, соціально-культурні, інфраструктурні. Чинники виходу України на зовнішні ринки (позитивні, негативні). Шляхи та показники адаптації України до світового економічного простору та обставини, що цей процес ускладнюють. Регіональні пріоритети України. Приєднання України до СОТ як довгостроковий фактор стабільного розвитку.

2.2.2. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та формами навчальної роботи студента

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього, кредит / годин	Форми навчальної роботи				
		Лекц.	Сем., прат.	СРС	Інд. робота	Інд.-сумк. контр.
ЗМ 1.1. <u>Теоретичні основи міжнародної економіки</u>	1,0/36	4	6	25	-	1
ЗМ 1.2. <u>Форми міжнародного співробітництва</u>	1,5/54	10	14	29	-	1
ЗМ 1.3. <u>Міжнародна економічна система, її складові елементи та тенденції розвитку</u>	1,5/54	8	13	32	-	1
РАЗОМ	4,0/144	22	33	86	-	3

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять: лекційних та практичних. Найбільш складні теоретичні питання винесено на розгляд і обговорення під час практичних занять. Також велике значення в процесі вивчення й закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі ці види занять розроблені відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

2.3. Лекційний курс (денне навчання)

Зміст	Кількість годин за напрямом (шифр, аббревіатура)
	6.030504 – ЕП
ЗМ 1.1. Теоретичні основи міжнародної економіки	4
1.1.1. Міжнародна економічна система.	2
1.1.2. Міжнародна економічна діяльність. Середовище міжнародної економічної діяльності.	2
ЗМ 1.2. Форми міжнародного співробітництва	10
1.2.1. Світовий ринок товарів і послуг.	2
1.2.2. Інвестиції та міжнародне виробництво.	2
1.2.3. Міжнародний кредит.	2
1.2.4. Міжнародний науково-технологічний обмін.	2
1.2.5. Світовий ринок праці. Міжнародна трудова міграція.	2
ЗМ 1.3. Міжнародна економічна система, її складові елементи та тенденції розвитку	8
1.3.1. Міжнародна валютно-фінансова система. Світова валютна система. Світовий фінансовий ринок.	2
1.3.2. Міжнародні розрахунки. Платіжний баланс та макроекономічна рівновага.	1
1.3.3. Міжнародна регіональна інтеграція.	2
1.3.4. Глобалізація економічного розвитку.	2
1.3.5. Інтеграція України у світову економіку.	1
РАЗОМ	22

2.4. Практичні (семінарські) заняття (денне навчання)

Зміст	Кількість годин за напрямом (шифр, аббревіатура)
	6.030504 – ЕП
1	2
ЗМ 1.1. Теоретичні основи міжнародної економіки	6
1.1.1. Міжнародна економічна система.	3
1.1.2. Міжнародна економічна діяльність. Середовище міжнародної економічної діяльності.	3
ЗМ 1.2. Форми міжнародного співробітництва	14
1.2.1. Світовий ринок товарів і послуг.	4
1.2.2. Інвестиції та міжнародне виробництво.	4
1.2.3. Міжнародний кредит.	2
1.2.4. Міжнародний науково-технологічний обмін.	2
1.2.5. Світовий ринок праці. Міжнародна трудова міграція	2
ЗМ 1.3. Міжнародна економічна система, її складові елементи та тенденції розвитку	13
1.3.1. Світова валютно-фінансова система. Світова валютна система. Світовий фінансовий ринок.	4
1.3.2. Міжнародні розрахунки. Платіжний баланс та макроекономічна рівновага.	3
1.3.3. Міжнародна регіональна інтеграція.	2
1.3.4. Глобалізація економічного розвитку.	2
1.3.5. Інтеграція України у світову економіку.	2
РАЗОМ	33

2.2.5. Самостійна навчальна робота студента

Самостійна навчальна робота розрахована на формування практичних навичок у роботі студентів зі спеціальною літературою, орієнтування їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань і глибоке вивчення теоретичних і практичних проблем.

Форми самостійної роботи (за змістовими модулями)	Години	Форма звіту
1	2	3
ЗМ 1.1. Теоретичні основи міжнародної економіки	25	
1. Огляд основної та додаткової літератури	5	Конспект
2. Вивчення категорій	4	Конспект
3. Вивчення окремих питань з навчальних елементів “Міжнародна економічна система”	4	Конспект
4. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	4	Відповіді у зошиті для практичних занять
5. Підготовка реферату	4	Текст і презентація реферату

Форми самостійної роботи (за змістовими модулями)	Години	Форма звіту
6. Підготовка до поточного тестування	4	Відповіді у зошиті для практичних занять
ЗМ 1.2. <i>Форми міжнародного співробітництва</i>	29	
1. Огляд основної та додаткової літератури	10	Конспект
2. Вивчення категорій	4	Конспект
3. Вивчення окремих питань з навчальних елементів “Світовий ринок товарів і послуг”, “Інвестиції та міжнародне виробництво”, “Міжнародний науково-технологічний обмін” та “Міжнародна трудова міграція”	4	Конспект
4. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	4	Відповіді у зошиті для практичних занять
5. Підготовка реферату	4	Текст і презентація реферату
6. Підготовка до поточного тестування	3	Відповіді у зошиті для практичних занять
ЗМ 1.3. <i>Міжнародна економічна система, її складові елементи та тенденції розвитку</i>	32	
1. Огляд основної та додаткової літератури	10	Конспект
2. Вивчення категорій	6	Конспект
3. Вивчення окремих питань з навчальних елементів “Світова валютна система”, “Платіжний баланс та макроекономічна рівновага” та “Інтеграція України у світову економіку”	4	Конспект
4. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	4	Відповіді у зошиті для практичних занять
5. Підготовка реферату	4	Текст і презентація реферату
6. Підготовка до поточного тестування	4	Відповіді у зошиті для практичних занять
РАЗОМ	86	

3. ЗАСОБИ КОНТРОЛЮ ТА СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ

3.1. Види та засоби контролю

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо)	Розподіл балів, %
МОДУЛЬ 1. Поточний контроль зі змістових модулів	
ЗМ 1.1. Тестування	10
ЗМ 1.2. Тестування	25
ЗМ 1.3. Тестування	25
Підсумковий контроль з МОДУЛЮ 1	
Письмовий екзамен	40
Усього за модулем 1	100

3.2. Методи й критерії оцінювання знань

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі форми та методи контролю і оцінювання знань:

- оцінювання роботи студента під час практичних занять;
- поточне тестування після вивчення кожного змістового модуля;
- складання екзамену.

Оцінку знань студентів з дисципліни здійснюють відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП), що є українським варіантом ECTS. Ця система базується на здійсненні наскрізного поточного контролю на аудиторному занятті у відповідності до його форми (лекційної, практичної). Підсумковою оцінкою поточного контролю є оцінка за модуль, тобто реалізується принцип модульного обліку знань студентів.

Навчальним планом з дисципліни передбачено складання екзамену. Для оцінювання знань використовують чотирибальну національну шкалу та стобальну шкалу оцінювання ECTS.

Порядок здійснення поточного оцінювання знань студентів

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і має метою перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни, відвідування занять;
- виконання завдань на практичних заняттях;
- виконання завдань поточного контролю.

Робота студентів на практичних заняттях оцінюється за 4-бальною системою і згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів перекладається в систему оцінювання за шкалою ECTS. При оцінюванні виконання практичних завдань увага приділяється їх якості й самостійності.

Поточний модульний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом матеріалу лекційного модуля і вміння застосувати його

для вирішення практичної ситуації і проводиться у вигляді письмового контролю (тестування). Поточний контроль проводиться у письмовій формі двічі по закінченню кожного зі змістових модулів після того, як розглянуто увесь теоретичний матеріал і проведені практичні завдання в межах кожного з двох змістових модулів.

Знання оцінюються за системою оцінювання за шкалою ECTS (тестові завдання).

Тестовий контроль знань, умінь і навичок студентів дозволяє ефективно й об'єктивно оцінювати успішність студентів. Критерії оцінювання тестових завдань залежать від їх типу.

Тестові завдання закритої форми

Тест-завдання закритої форми різняться за принципами побудови і відповідно мають і різні оцінювальні бали.

Прості альтернативні тест-завдання використовують для грубої перевірки правильності вибору або прийняття рішення у згорнутій формі й передбачають наявність двох варіантів організації відповіді типу „так - ні”; „правильно - неправильно” тощо. *Оцінюються 1 бал.*

Тест-завдання з простим множинним вибором за принципом класифікації використовують тоді, коли кількість можливих варіантів відповідей менше трьох, але відповідь більш складна, ніж відповідь типу „так-ні”. Їх доцільно використовувати під час перевірки умінь вільно орієнтуватися у групі схожих понять, явищ, процесів тощо. *Оцінюються в 1 бал.*

Тестові завдання з множинним вибором за принципом кумуляції, доцільно використовувати для перевірки повноти знань і умінь. Запитальна частина таких завдань в основному має порівняльний зміст: одна з декількох відповідей має бути найкращою, можливо правильною, найбільш правильною, найбільш повною, що частіше трапляється. У зв'язку з цим у запитальній частині завдань використовують вирази типу „як правило”, „звичайно”, „частіше за все” „головна причина”, „найбільш часто”, „найчастіше”. *Оцінюються в 2 бали.*

Тестові завдання з множинним вибором за принципом циклічності, використовуються для перевірки знань та умінь, якщо відповіді побудовані за принципом циклічності. *Оцінюються в 2 бали.*

Тестові завдання за принципом подвійної альтернативи передбачають, що після запитання, яке є незакінченим твердженням, фрагментом, ситуацією тощо, подається п'ять (два, три,...) відповідей і серед них необхідно обрати одну найбільш правильну (найповнішу) відповідь. *Оцінюються в 2 бали.*

Тестові завдання на відповідність (на асоціативні зв'язки) дають можливість установити знання фактів, взаємозв'язків і знання термінології, позначень, методик тощо. *Оцінюються в 1 бал одна правильна відповідь.*

Тестові завдання на порівняння і протиставлення (на аналіз взаємозв'язку), рекомендуються для перевірки умінь виявляти розпізнавальні ознаки різних явищ, ситуацій тощо. Виконання таких завдань передбачає аналіз запропонованого матеріалу, його синтез та вміння зробити висновки. У разі аналізу запропонований для тестування матеріал поділяється на окремі частини

і визначається їхні взаємовідносини; у разі синтезу – окремі частини або елементи запропонованого матеріалу поєднуються в одне ціле. *Оцінюються в 5 балів.*

Тестові завдання, побудовані за принципом запитань із множинними відповідями. Тестові завдання з множинними відповідями „правильно-неправильно” використовуються у ситуаціях, коли відповіді або рішення можуть бути тільки правильними або неправильними, не мають жодних відтінків і є категоричними. Крім того, досить часто на запропоновані запитання існує декілька правильних відповідей. У такому разі вважається, що тестується глибина знань, розуміння різних аспектів явищ, процесів тощо.

Завдання цього типу містять основу, до якої, як правило, пропонується чотири пронумеровані відповіді. Така основа може подаватися у формі твердження, фрагменту тексту, ілюстрації тощо. Відповіді повинні бути тільки правильними або тільки неправильними (на відміну від ТЗ з однією найбільш правильною відповіддю). В інструкції наведено правило вибору відповіді. *Оцінюються в 5 балів.*

Тестові завдання на визначення причинної залежності використовуються з метою перевірки розуміння певної причинної залежності між двома явищами. Запитання складається так, що кожне з двох тверджень, пов'язаних сполучником „тому, що”, є повним і чітко сформульованим реченням. При виконанні такого завдання спочатку необхідно визначити правильне чи неправильне кожне з двох тверджень окремо, а тільки потім, якщо обидва твердження правильні, визначити, правильна чи неправильна причинна залежність між ними. *Оцінюються такі тест завдання в 5 балів.*

Тест-задачі передбачають перевірку навиків практичного застосування теоретичних знань, уміння робити економічні висновки й прогнози щодо діяльності економічних суб'єктів у певних виробничих ситуаціях. *Оцінюються такі тест-завдання в 5 балів.*

Тестові завдання відкритого типу

Тестові завдання відкритого типу передбачають вільні відповіді. Вони не мають запропонованих варіантів відповідей і використовуються для виявлення знань термінів, визначень, понять тощо. За змістом тестові завдання відкритого типу являють собою твердження з невідомою змінною. *Оцінюються – в 1 бал - одне правильно вставлене слово, позначення, показник тощо.*

Зразок тестового модульного завдання

Варіант 1

I . Заповніть пропуски у визначенні необхідними словами:

1. Міжнародний поділ праці – вища ступінь розвитку між країнами, що передбачає стійку концентрацію виробництва визначеної продукції в окремих країнах.

- а) відокремлення окремих видів людської діяльності;
- б) суспільного поділу праці;
- в) територіального поділу праці;

- г) суспільно-територіального поділу праці.
2. Сфера стійких товарно-грошових відносин між країнами, заснованих на міжнародному розподілу праці та інших факторах виробництва – це ... .
  3. Частина національного ринку, яка безпосередньо пов'язана із зарубіжними ринками – це
  4. Відношення об'єму імпорту до ВВП, виражене у відсотках – це ... .
  5. Форма інтернаціональної організації виробництва, яка припускає систему виробничих зв'язків, які встановлюються між спеціалізованими підприємствами –це

II. Чи правильні наступні твердження (а-вірно; б-невірно):

1. Міжнародні ринки сформувалися в період мануфактурного капіталізму.
2. Перевагою відкритої економіки є поглиблення спеціалізації і кооперації виробництва.
3. Макрорівень реалізації міжнародних економічних відносин – це сфера міждержавних відносин, яка включає міжнародні економічні операції, що здійснюються на міжнародних фінансових ринках.
4. Ціна чинника виробництва відображає баланс попиту і пропозиції, які складаються на нього тільки на внутрішньому ринку окремо взятої держави.
5. У даний час наявність основних та загальних чинників виробництва не гарантує країнам досягнення і утримання конкурентної переваги на світовому ринку.

III. Оберіть правильну відповідь:

1. Основними факторами формування світового господарства є:
  - а) неоднорідність природних умов, рівня розвитку господарства, рівня життя населення та наявність розвинених механізмів обміну між різними країнами світу;
  - б) ринкова конкуренція та кон'юнктура, праця, земля, капітал та їх відмінності в різних країнах світу;
  - в) неоднорідність показників валового національного продукту, національного доходу та індексу людського розвитку різних країн світу.
2. Валовий внутрішній продукт (ВВП) – це:
  - а) загальний об'єм кінцевих товарів і послуг, вироблених на території всіх країн світу, незалежно від національної приналежності діючих там підприємств в певний період часу;
  - б) вартість кінцевих товарів і послуг, вироблених резидентами даної країни за певний період часу, в цінах кінцевого покупця;
  - в) вартість всього об'єму продукції і послуг в національній економіці, незалежно від місцезнаходження національних підприємств.
3. Показник ВВП на душу населення характеризує:
  - а) динаміку економічного росту в країні;
  - б) рівень економічного розвитку країни;
  - в) місце країни у світовій економіці.
4. Економіка країни вважається закритою, якщо частка експорту у ВВП складає:

- а) менше 35%;
- б) менше 10%;
- в) менше 20% .

5. Міжнародний поділ праці став визначальним чинником формування та розвитку:

- а) світового ринку та світового господарства;
- б) міжнародної економічної інтеграції;
- в) міжнародного підприємництва.

IV. Встановіть відповідність у вигляді комбінації цифр і букв

Рівні МЕВ з огляду інтенсивності взаємин між суб'єктами класифікуються:

1. Економічні
2. Економічна
3. Економічне
4. Економічна

контакти;
взаємодія;
співробітництво;
інтеграція ЦЕ:

А) Тісні економічні зв'язки кооперативного типу на основі спільних, раніше розроблених намірів, закріплених в довгострокових економічних угодах;

Б) Вищий рівень розвитку МЕВ, процес зближення та адаптації національних економік, залучення їх в єдиний відтворювальний процес в інтернаціональних масштабах;

В) Стійкі міжнародні економічні зв'язки на основі спільних, раніше розроблених намірів, закріплених в довгострокових економічних угодах;

Г) Найпростіші економічні зв'язки між суб'єктами світової економіки, що мають епізодичний характер та регулюються одноразовими угодами.

V. Задача 1

Використовуючи дані, подані у таблиці, необхідно розрахувати експортну та імпорتنу квоти, зовнішньоторговельний оборот. На основі одержаних даних визначити ступінь відкритості національної економіки країни Альфа для кожного року.

Експорт, млрд. дол.			Імпорт, млрд. дол.			ВВП, млрд. дол.		
2000	2006	2007	2000	2006	2007	2000	2006	2007
8,1	20,5	24,5	7	28,3	32,8	90	47,5	44

Задача 2

У країнах А і Б визначені функції попиту і пропозиції на даний товар (Q_D – величина попиту; Q_S – величина пропозиції; p – ціна товару):

Країна А

$$Q_D = 25 - p$$

$$Q_S = -17 + 2p$$

Країна Б

$$Q_D = 40 - 4p$$

$$Q_S = -32 + 2p$$

Визначте:

- 1) рівноважні ціни та фізичні обсяги в умовах самозабезпечення країн;
- 2) рівноважну світову ціну і відповідний фізичний обсяг міжнародного обміну.

Проведення підсумкового контролю

Умовою допуску до екзамену є позитивні оцінки з поточного контролю знань за змістовими модулями. За умов кредитно-модульної системи організації навчального процесу до підсумкового контролю допускають студентів, які набрали в сумі за всіма змістовими модулями більше 30% балів від загальної кількості з дисципліни (або більше 50% балів з поточного контролю за всіма змістовими модулями).

Екзамен здійснюється у письмовій формі за екзаменаційними білетами, що містять два теоретичні питання, тести та задачі, або за підсумковим тестовим завданням, що дає можливість здійснити оцінювання знань студента з усієї дисципліни. Екзаменаційні відповіді за білетами оцінюються за 4-бальною системою за національною шкалою, тестові завдання – за 100-бальною системою оцінювання за шкалою ECTS. В обох випадках оцінки згідно з методикою переведення показників успішності знань студентів перекладаються у відповідну систему оцінювання.

Екзаменаційні питання

з дисципліни “Міжнародна економіка”

1. Сутність загального поняття "Міжнародна економіка".
2. Виникнення світового господарства та головні етапи його розвитку.
3. Сутність міжнародних економічних відносин і їхні форми.
4. Механізм світового господарства та його складові частини.
5. Причини розвитку економічних зв'язків між країнами.
6. Міжнародний розподіл праці, його риси і форми.
7. Формування світового ринку, основні його форми та чинники розвитку.
8. Характерні риси сучасного світового господарства.
9. Основні фактори виробництва та ступінь їх міжнародної мобільності.
10. Становлення міжнародної економіки.
11. Характерні ознаки міжнародної економіки.
12. Суб'єкти сучасного світового господарства і їхнє місце у міжнародній економіці.
13. Класифікація країн у міжнародній економіці.
14. Рівень економічного розвитку країни і її участь у світовому господарстві.
15. Основні показники рівня економічного розвитку країни.
16. Національні моделі економічного розвитку.
17. Розвинені країни в міжнародній економіці.
18. Країни, що розвиваються, зовнішні фактори їх розвитку.
19. “Нові індустріальні країни” у системі світового господарства.

20. Країни з перехідною економікою у світовому господарстві.
21. Поняття середовища МЄВ, його структура і особливості.
22. Тенденції розвитку світового господарства наприкінці ХХ сторіччя.
23. Сутність інтернаціоналізації сучасного світового господарства.
24. Міжнародна спеціалізація та кооперування виробництва: сутність та форми.
25. Інтеграція України у світове господарство.
26. Класичні теорії міжнародної торгівлі.
27. Суть, види та показники світової торгівлі.
28. Структура міжнародної торгівлі.
29. Роль держави в міжнародній торгівлі.
30. Інструменти торгової політики.
31. Нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі.
32. Суть, класифікація та сучасні особливості міжнародної торгівлі послугами.
33. Міжнародний рух капіталу та його форми.
34. Прямі закордонні інвестиції і їхнє значення для розвитку економіки.
35. Основні чинники прямого зарубіжного інвестування.
36. Транснаціональні корпорації (ТНК) та їх роль в сучасному розвитку МЄВ.
37. Причини високої ефективності діяльності ТНК.
38. Сучасні проблеми іноземного інвестування в Україні.
39. Портфельні закордонні інвестиції, їх класифікація.
40. Суть та основні форми міжнародного кредиту.
41. Міжнародна міграція робочої сили, її причини та економічні наслідки.
42. Суть і сучасні особливості міжнародної трудової міграції.
43. Вплив міграційних процесів на економіку різних країн.
44. Державне регулювання міграційних процесів.
45. Напрямки і форми інтеграції України в міжнародний обмін робочою силою.
46. Міжнародна передача технологій та її регулювання.
47. Міжнародна валютно-фінансова система.
48. Еволюція світової валютної системи.
49. Основні функції світового валютного ринку.
50. Валютно-фінансові розрахунки в зовнішній торгівлі.
51. Сутність платіжного балансу та його структура.
52. Валютний курс та його різновиди.
53. Поняття і структура світового фінансового ринку.
54. Сутність, головні передумови та цілі міжнародної економічної інтеграції (МЕІ)
55. Етапи міжнародної економічної інтеграції (МЕІ).
56. Сучасні інтеграційні угруповання країн.
57. Економічні наслідки інтеграції країн.
58. Необхідність регулювання міжнародної економіки.

59. Передумови виникнення, види та функції міжнародних економічних організацій.
60. Міжнародні валютно-фінансові і кредитні організації.
61. Глобальні проблеми світової економіки, їх специфічні ознаки та шляхи вирішення.
62. Сутність глобалізації, сфери її впливу, позитивні та негативні наслідки її розвитку.
63. Вплив глобалізації на національні економіки.
64. Українська держава у контексті глобалізму.
65. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями.
66. Сутність сучасної зовнішньоекономічної політики України.
67. Вступ України до Світової організації торгівлі (СОТ) та спрямування на євро інтеграцію.
68. Сутність економічного розвитку у світовому контексті, його фактори та сучасні моделі.

Зразок екзаменаційного білета

ХНАМГ

Напрями: ЕП, О і А

Навчальний предмет Міжнародна економіка

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Сутність загального поняття “Міжнародна економіка”.
2. Міжнародна передача технологій та її регулювання.

3. Задача.

Чистий експорт країни Альфа складає 2,7 млрд. дол., величина імпорту 8%, від величини ВВП, об'єм ВВП складає 45 млрд. дол.. Визначте експортну квоту і зовнішньоторговельний оборот країни і оцініть ступень відкритості національної економіки, якщо вважається, що економіка відкрита, за умови, коли величина експортної квоти дорівнює 10 і більше відсотків.

4. Тести.

Тести до екзамену з міжнародної економіки

1 варіант

1. Міжнародний поділ праці став визначальним чинником формування та розвитку:

- а) світового ринку та світового господарства;
- б) міжнародної економічної інтеграції;
- в) міжнародного підприємництва.

2. Порівняльні переваги країни в МПП характеризують:

- а) здатність виробляти товар з відносно меншими витратами, ніж інші товари;
- б) здатність виробляти товар з відносно меншими витратами, ніж інші країни;
- в) здатність виробляти всі товари із нижчими витратами порівнянні із іншими країнами.

3. Характерною ознакою світового господарства є:

- а) міждержавне переміщення товарів і капіталу;
- б) міждержавне переміщення товарів і факторів виробництва;
- в) міждержавне переміщення робочої сили і капіталу;
- г) міждержавне переміщення капіталу та наукових ідей;
- д) міждержавне переміщення товарів та послуг.

4. На які країна припадає майже 50% ВВП та обсягу міжнародної торгівлі?

- а) країни з перехідною економікою;
- б) країни, що розвиваються;
- в) промислово розвинуті країни.

5. Який із факторів обумовлює подальше зближення національних і міжнародних фінансових ринків?

- а) зростання потреби в кредитних грошах;
- б) лібералізація руху капіталів;
- в) створення вільної банківської зони в Нью-Йорку;
- г) інтернаціоналізація національних фінансових ринків.

6. Інтеграційне угруповання країн, яке передбачає свободу пересування не лише товарів та послуг, але й факторів виробництва - праці, капіталу має назву:

- а) економічний союз або повна інтеграція;
- б) митний союз;
- в) зона вільної торгівлі;
- г) спільний ринок.

7. Коли була створена СОТ?

- а) у 1999 р.
- б) у 1989 р.
- в) у 1995 р.
- г) у 2000 р.

8. Зовнішньоторговельний оборот - це:

- а) ввезення в країну іноземних товарів;
- б) вивезення за кордон товарів, які продані іноземному покупцеві або ж призначені для продажу на іноземних ринках;
- в) торгівля однієї країни з іншими, яка складається з експорту та імпорту товарів та послуг;

9. Оберіть критерії, що дозволяють визначити загально планетарний характер глобальних проблем людства:

- а) мають універсальний характер;
- б) торкаються інтересів всіх країн та народів;
- в) мають взаємопов'язаний характер та впливають на всі сфери суспільного життя;
- г) потребують для вирішення колосальних фінансових, інформаційних,
- д) всі тези вірні.

10. Прямі іноземні інвестиції дозволяють інвестору:

- а) отримати право на управління об'єктом інвестування;
- б) отримати дохід від зростання вартості капіталу;
- в) отримати гарантований дохід.

Оцінювання знань за 4-бальною системою за національною шкалою:

Оцінку „відмінно” ставлять, коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих і основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка „дуже добре”. Теоретичні запитання розкрито повністю на основі програмного і додаткового матеріалу. При виконанні практичного завдання студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка „добре”. Теоретичні запитання розкрито повністю, програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичне завдання виконано взагалі правильно, але мають місце окремі неточності.

Оцінка „задовільно”. Теоретичні запитання розкрито повністю, проте при викладанні програмного матеріалу допущені незначні помилки. При виконанні практичних завдань без достатнього розуміння студент застосовує навчальний матеріал, припускає помилки.

Оцінка „задовільно (достатньо)”. Теоретичні питання розкрито неповністю, з суттєвими помилками. При виконанні практичного завдання студент припускається значної кількості помилок та зустрічається зі значними труднощами.

Оцінка „незадовільно”. Теоретичні питання нерозкриті. Студент не може виконати практичні завдання, виявляє здатність до викладення думки на елементарному рівні.

Оцінка „незадовільно”. Теоретичні питання нерозкриті. Студент не може виконати практичні завдання.

Шкала перерахування оцінок результатів навчання у різних системах оцінювання

% набраних балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою
більше 90 – 100 включно	Відмінно	A
більше 80 – 90 включно	Добре	B
більше 70 – 80 включно		C
більше 70 – 60 включно	Задовільно	D
більше 60 – 50 включно		E
більше 25 – 50 включно	Незадовільно з можливістю повторного складання	FX
від 0 до 25 включно	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	F

* З можливістю повторного складання

** З обов'язковим повторним курсом

4. ІНФОРМАЦІЙНО – МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Бібліографічні описи, Інтернет адреси	ЗМ, де застосовується
1. Рекомендована основна навчальна література (підручники, навчальні посібники, інші видання)	
1. Міжнародна економіка: Підручник / А.П. Румянцев, Г.Н. Климко, В.В. Рокоча та ін., За ред. А.П. Румянцева. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2004. – 449 с.	1.1, 1.3.
2. Козик В.В. та інш. Міжнародні економічні відносини. К.: Знання-Прес, 2003	1.1, 1.2, 1.3.
3. Міжнародна економіка: Навч.-метод. Посібник для самост. вивч. дисц. / За ред. проф. А.М. Поручника. – К.: КНЕУ, 2005. – 160 с.	1.1, 1.2, 1.3.
4. Киреев А. Международная экономика: В 2-х ч. - М.: Международные отношения, 2001.	1.1., 1.2, 1.3.
5. Козак Ю.Г., Ковалевський В.В., Ржепішевський К.І. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях: Навчальний посібник. – Київ: “Центр навчальної літератури”, 2004. – 676 с.	1.1, 1.2, 1.3.
6. Світова економіка: Підручник /А.С. Філіпченко, В.С. Будкін, О.І. Рогач та ін. - К.: Либідь, 2007. – 640 с.	1.1, 1.2, 1.3
7. Липов В.В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини. Модуль 1. Світова система господарювання. Навчально-практичний посібник. – К.: “Видавничий дім “Професіонал”, 2008. – 368 -с.	1.1, 1.2
8. Липов В.В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини. Модуль II. Міжнародні ринки та форми міжнародної взаємодії. Навчально-практичний посібник. – К.: “Видавничий дім “Професіонал”, 2008. – 368 -с.	1.2, 1.3.
9. Філіпченко А.С. Міжнародні економічні відносини. Історія. К.: Либідь, 2006	1.1, 1.2, 1.3.
2. Додаткові джерела (довідники, нормативні видання, сайти Інтернет тощо)	
1. Макуха С.М. Україна в міжнародних економічних відносинах в умовах глобалізації. Х.: Легос, 2003	1.1, 1.3.
2. Азарян Е.М.Международный маркетинг. Х., Студцентр, 2003	1.1, 1.2, 1.3.
3. Воронин В.П. и др. Мировая экономика: Краткий курс Лекций. М.: Юрайт , 2003	1.1, 1.2, 1.3.
4. Гладков И.С. Мировая экономика и международные экономические отношения. М.:Издат. Дом "Дашков и К", 2003.	1.2, 1.3.
5. Міжнародна економіка та міжнародні відносини. Практикум/ Козик В.В. та інш. К.: Вікар, 2003	1.2,1.3
6. Економіка зарубіжних країн / За ред. Козака Ю. К.: ЦУЛ, 2003	1.1, 1.2, .
7. http://www.kmu.gov.ua	1.2, 1.3.
8. http://www.rada.gov.ua	1.1,
9. http://www.me.gov.ua	1.2, 1.3.
10. http://www.minfint.gov.ua	1.2, 1.3.
11. http://www.ssmc.gov.ua	1.1, 1.2, 1.3.
12. http://www.ukrstat.gov.ua	1.2, 1.3.
13. http://www.worldbank.org.ru	1.1, 1.2, 1.3.

Бібліографічні описи, Інтернет адреси	ЗМ, де застосовується
3. Методичне забезпечення (реєстр методичних вказівок, інструкцій до лабораторних робіт, планів семінарських занять, комп'ютерних програм, відео-аудіо-матеріалів, плакатів тощо)	
1. Міжнародна економіка: Тексти лекцій (для студентів 3 курсу денної і заочної форм навчання спец. 6.0501.00 "Облік і аудит", "Економіка підприємства"). Авт. Данильченко Є.П., Островський І.А., Шекшуєв О.А. – Харків: ХНАМГ, 2007 – 86 с.	1.1, 1.2, 1.3.
2. Методичні рекомендації до семінарських занять та матеріали для організації самостійної роботи з дисципліни «Міжнародна економіка» студентів усіх форм навчання спеціальностей 6.050100 «Економіка підприємства» та «Облік і аудит»/ Укл.: Данильченко Є.П., Островський І.А., Шекшуєв О.А.– Харків: ХНАМГ, 2007 – 67 с.	1.1, 1.2, 1.3.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма навчальної дисципліни та
робоча програма навчальної дисципліни

«Міжнародна економіка»

(для студентів 2 курсу денної форми навчання
напряму підготовки 6. 030504 – «Економіка підприємства»)

Укладач: **МОЖАЙКІНА** Наталія Василівна

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Ю. Ю. Конюшенко*

План 2012, поз. 199 Р

Підп. до друку 10.04.2012 р.

Формат 60х84/16

Друк на ризографі

Ум. друк. арк. 1,4

Тираж 10 пр.

Зам. № 8105

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4064 від 12.05.2011 р.